(Koloratur-) Sopran

KAREN ODERWALD – LANDER

En illustreret diskografi

Samlet af © René Aagaard 2012

Karen Oderwald-Lander – født Karen Lander 26. maj 1888 – død 24. okt. 1918

fra http://www.caritetlar.dk/etlarleksi/leksiemner/Ehrencron-Kidde+.html

I højsommeren 1918 begyndte influenzaepidemien **"Den spanske Syge"**. Nogle af de første tegn på bekymring var da skolebørnenes sommerferie blev forlænget.

Epidemien holder så en lille pause, men hen mod november er næsten alle berørt af epidemien. Folk bliver syge og dør i hobetal. Teatre og biografer og dansehaller bliver lukket, og alt hvad det er muligt bliver inddraget som lazaretter.

Børsen blev lukket og gudstjenester måtte højst vare ½ time. Der måtte kun være få passagerer på hver sporvogn hvor døre og vinduer skulle stå åbne, og til sidst blev også al undervisning på skoler og læreranstalter stoppet.

Det uhyggeligste ved den spanske syge var, at det hovedsagelig var unge mennesker der blev ramt og efterfølgende døde. Først midt i november tog "sygen" af og alle indskrænkningerne begyndte at blive ophævede. Blandt de kendte der døde var den 30-årige skuespillerinde, der også var en af de kommende helt store sangerinder: Karen Oderwald-Lander.

Hun var i perioden Januar 1913-December 1916 Operasangerinde i Mannheim.

Grev Lerches Legats Bestemmelser var, at det skulle anvendes som Rejse- Understøttelse for en fra Konservatoriet udgaaet fremragende Elev, som Bestyrelsen mente vilde kunne have særligt Udbytte af at udvikle sig videre hos en af Udlandets bekendte Lærere. Karen Oderwald-Lander fik det i 1909.

Hendes plader ses meget sjældent. En af Danmarks fornemmeste koloratur-sopraner. Ansat på Det kgl. Teater og hun burde have været udnævnt til Kammersangerinde på trods af sin unge alder. Kunne være blevet en verdensstjerne med sin eventyrligt smukke stemme og teknik.

En Koncertanmeldelse:

Middelfart Social-Demokrat - den 24. Juli 1916

Frk. Karen Oderwald-Lander,
der ikke med Urette bærer Navn af Nordens Nattergal, sang saa i Aftes for et talrigt Publikum. Kunstnerinden vandt strax sit Publikum. Den prægtige Stemme i Forbindelse med en udviklet Foredragskunst maatte slaa igennem, og Bifaldet var - trods Varmen - stærkt og indtrængende, saa der maatte gives flere Extranumre.
Fru Hornemann var som sædvanlig en ypperlig akkompagnatrice,

Fra Michael Olsen er følgende modtaget:
(se også koncertkalenderen sidst i diskografien)

Karen Oderwald-Lander (1888-1918) blev født i Køng.

Karen var et musikalsk vidunderbarn og var barnebarn af den musikalske Handskemager i Roskilde Hans Nicolai Lander (1821-1903), der altid gik med en stemmegaffel i lommen.

Karen voksede op i en familie og et hjem fyldt med musik og sang. Ifølge et interview i avisen København i 1909 begyndte Karen at spille klaver i en alder af blot tre år. Som fem-årig begyndte hun hos Hornemans Musikinstitut. Da hun var otte år blev hun af professor Christian Frederik Emil Horneman (1840-1906) præsenteret for Edvard Grieg (1843-1907), som hans mindste, men mest begavede elev.

Karen kom siden på musikkonservatoriet, hvor hun havde professor Viggo Emil Bielefeldt (1851-1909) som lærer og hun blev siden uddannet operasangerinde.

Ifølge avisen Dannebrog havde Karen sin debutkoncert den 2. februar 1909 i musikkonservatoriets sal, hvor hun fik gode anmeldelser for sin fine stemme.

Ifølge avisen Aftenbladet december 1913 skrev hun efter 4 sæsoner ved Det kgl. Teater en 5-årig kontrakt med Operaen i Mannheim, hvor hun på blot få måneder indstuderede 5-6 store partier: Jødinden "Violetta" i "Traviata", Dronningen i "Hugenotterne" etc. og for december indstuderede hun "Margrethe" i "Faust" og "Gilda" i "Rigoletto".

I perioden hvor hun var i Tyskland, optrådte hun om sommeren ved Tivoli-koncerter. I sommeren 1916 ankom Karen til København den 3. juli fra Mannheim. Hun gav sommerkoncert den 14. samme måned. Den 12. oktober ser det ud til at hun havde sidste koncert i Casinos koncertsal, før hendes afrejse tilbage til Tyskland.

I et interview med Issefjordposten i marts 1917 fortæller Karen at hun er kommet hjem til Danmark ved juletid 1916 efter 3 år i Tyskland, hvor hun boede sammen med moderen. Karen fortæller, at hun i Mannheim optrådte som gæst i "Traviata"

og at publikum var ellevilde og at hun fik 21 fremkaldelser. I de tre år i Tyskland indstuderede hun nogle og tyve store operapartier. Partiet Philine i "Mignon" måtte hun indøve på blot seks dage og i "Die toten Augen", hvor Karen selv havde partiet "Rebekka" måtte hun indøve "Maria Magdalenas" parti på under én dag, da den oprindelige sangerinden meldte frafald. Karen øvede 2½ time om natten med prøve den næste formiddag og sang så begge partier om aftenen. Karen høstede god kritik den næste dag.

Karen havde fået fristende tilbud fra Berlin, Wien og Amerika, men savnede at synge for sit danske publikum. Da hun fik et svimlende gagetilbud fra direktør Holger Rasmussen skrev hun kontrakt med Casino for sæsonen 1917, dvs. kun én sæson. Kort før afrejsen fra Mannheim havde Karen fået et tilbud fra Hof-Operaen i Karlsruhe for sæsonen 1918, hvilket hun ikke havde taget stilling til.

Hun havde en meget lovende karriere foran sig, men døde blot 30 år gammel af Den spanske Syge. Sygdommen angreb nyrerne og lægerne anså en operation som eneste mulighed. Den 19. oktober 1918 bringer Roskilde avis en notits at Karen efter længere tids rekonvalescens i Roskilde, i nær fremtid kan genoptage sit kunstneriske arbejde. Dette skete dog aldrig for blot 5 dage senere døde Karen efter operationen.

Begravelsen blev holdt i Roskilde domkirke og domprovst Martensen-Larsens tale ved båren vakte stort postyr, da han påtalte at selvom der kunne siges mange smukke ord om afdøde og hendes kunst, var hun en synderinde for Gud.

En nær ven og musikkollega af Karen var Fini Henriques' søn Johan Fini Henriques, som bl.a. spillede Schuberts Ave Maria på orglet. Et gribende øjeblik for alle. Kisten blev båret ud mens operasanger Fønss sang "Dejlig er Jorden".

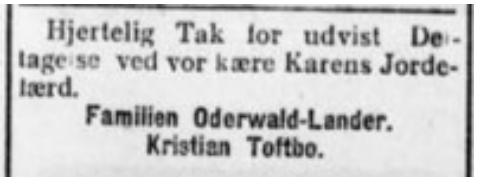
Hjertelig Tak for udvist Deltagelse ved vor kære Karens Jordefærd.
Familien Oderwald-Lander.
Kristian Toftbo.

Karen dannede par med Christian Toftbo (18.11.1883-?) og han står på taksigelsen efter Karens begravelse. Ifølge kirkebogen døde Karen som frøken. MEN. Knap 3 uger før Karens død, fødte hun en pige Marie Karen Oderwald Toftbo (6.10.1918-) i Roskilde.

Ved Maries indskrivning i kirkebogen står: "Selverklæret barnefader Christian Marius Hansen Toftbo". Årsagen til domprovstens skarpe tale ved begravelsen var, at Karen fødte et barn uden for ægteskab og dermed var en synderinde for Gud.

Karens rekonvalescens i Roskilde var at føde sit barn i stilhed og uden for offentlighedens søgelys, for derefter at vende tilbage til Det kgl. Teater. Dette skete dog aldrig da hun efter fødslen fik Influenza (Den Spanske Syge) og døde.

Christian Marius Hansen Toftbo og datteren Marie Karen har jeg fundet boende i København i folketællingen 1921 og 1925. Christian har muligvis giftet sig siden, for han er fundet sammen med Eleanor Antonie Hansen Toftbo, hvor de rejser med m/v. Paraguay fra København til New York i 1955.

Hele Oderwald-Lander familiens krønike kan læses på Michaels blog:

http://micolsen.dk/blog.php?pid=29&p=&cat_id=&search=#blt

År	**Matrice**	**Titel mv.**	**Plademærke**
1912	KP 22	**Naar du synger i Aftenstund** Ch. Gounod Karen Oderwald-Lander med Piano koblet med 116 022 og 116 023	Odeon 116 021

Koblet med 116 023
Foto: Ole Pilgaard

1912	KP 23	**Arie** La Folette Salvatore Marchesi Karen Oderwald-Lander Med Piano C. Marchesi koblet med 116 021	Odeon 116 022

1912	KP 24	**Det første Mödes Södme**	Odeon 116 023
1912	KP 24-2	**Det første Mödes Södme** (Det første Mødes Sødme) Edvard Grieg Karen Oderwald-Lander med Piano koblet med 116 021	Odeon 116 023-2

Foto: Ole Pilgaard

1912	KP 28	**Rosinas Arie** (ES!) af "Barberen i Sevilla" Rossini Karen Oderwald-Lander med Orkester også koblet med:	Odeon 116 027
(1912	KP 18)	Bajaderens Sang af "Konge for en dag" Ida Møller Også koblet med 116 028	Odeon 116 017

Første udgave? Enkelt-sidet!
Indtil videre den eneste enkelt-sidet plade jeg har set i denne serie.

koblet med 116 017

Begge koblet med 116 028

1912	KP 29	**Arie** af "Krondiamanterne" "Les diamans de la couronne" D.F.E. Auber Karen Oderwald-Lander koblet med:	Odeon 116 028
1912	KP 28	**Rosinas Arie** og med:	Odeon 116 027
1912	Kp 33	Duet 1. Akt	Odeon 116 032
1912	Kp 33	Duet 1. Akt af "Madame Butterfly" – G. Puccini Tenna Frederiksen og Niels Hansen med Orkester	Odeon X 116 032

Begge koblet med 116 027

1912 KP 36 **Carneval i Venedig** Odeon X 116 035
J. Benedict
Karen Oderwald-Lander
med Orkester
koblet med X 116 037

Foto: Ole Pilgaard

1912 KP 38 **Naar stille Skov** Odeon X 116 037
af "Wilhelm Tell"
Rossini
Karen Oderwald-Lander
med Orkester
koblet med X 116 035

Foto: Ole Pilgaard

Pathéfon pladerne er næppe udsendt som valser først, men direkte som plade.

1916? 100367 **Aases Bøn** Pathéfon R D 1564
Drot og Marsk
P. Heise
Karen Oderwald-Lander med Piano

1916? 100368 **Hjem, kære Hjem** Pathéfon R D 1564
Bishop
Karen Oderwald-Lander med Piano

1916? 100369 **Agathes Bøn** Pathéfon R D 1565
Jægerbruden
Weber
Karen Oderwald-Lander

1916? 100370 **Arie** Pathéfon R D 1566
af "La folletta"
C. Marchesi
Karen Oderwald-Lander

1916?	100371	**Solveigs Sang** af "Peer Gynt" Grieg Karen Oderwald-Lander med Piano	Pathéfon R D 1567

Scan tv: Jan Mikkelsen

1916?	100372	**Firenze** Lange-Müller Karen Oderwald-Lander med Piano	Pathéfon R D 1568
1916?	100373	**Susannes Arie** Figaros Bryllup Mozart Karen Oderwald-Lander med Piano	Pathéfon R D 1565
1916?	100374	**Musettes Arie** La Boheme Puccini Karen Oderwald-Lander med Piano	Pathéfon R D 1566

1916? 100375 **Det første Møde** Pathéfon R D 1567
Edv. Grieg/Bjørnstjerne Bjørnsson
Karen Oderwald-Lander med Piano

Scan: tv Jan Mikkelsen

1916? 100376 **Nu brister i alle de Kløfter** Pathéfon R D 1568
Sophus Andersen
Karen Oderwald-Lander med Piano

Fra Michael Olsens hjemmeside:

Karen Oderwald-Landers koncertkalender
Koncertkalenderen er bilag til artiklen ”Arven efter Adam Friderich Lander”.
Nedenstående vises de koncerter Karen havde planlagt og afholdt/aflyst ud fra de tilgængelige aviser fundet via Mediestream.

7. januar 1909, torsdag – Kalundborg, Postgården: Håndværkerforeningen.
2. februar 1909, tirsdag – Kbh. Det kgl. danske Musikkonservatoriets sal, V. Boulevard 36. “Debutkoncert”.
27. februar 1909, lørdag – Næstved, Theatersal. (De samvirkende Afholdsselskabers Repræsentantstab).
14. marts 1909, søndag – Kbh. Odd Fellow-Palæet (Statstelegrafbudenes enkekasse).
20. marts 1909, lørdag – Kbh. Wittmacks locale (Svømme- og Gymnastik-foreningen “Go on”).
28. marts 1909, søndag – Kbh. Palækoncert.
3. april 1909, lørdag – Aarhus, Teatret (Aarhus Musikforening).
12. april 1909, mandag – Aarhus (Aarhus Håndværkerforening).
30. april 1909, fredag – Horsens (Håndværker- og Industiforeningens Festsal).
18. maj 1909, tirsdag – Kbh. (Olympia – Tivoli: Studenternes Børnehjælps Überbrettl).
1. august 1909, søndag – Frederiksværk, Hotel “Arresø”. (Aflyst).
1. oktober 1909, fredag – Kbh. Det kgl. Teater (Jeannettes Bryllup).
10. oktober 1909, søndag – Fyn (Håndværker & Industri Foreningen) (Aftenunderholdning og Bal).
14. oktober 1909, torsdag – Kbh. Det kgl. Teater (Jeannettes Bryllup).
17. oktober 1909, søndag – Aarhus (Aarhus Håndværkerforening) (Aftenunderholdning)
25. oktober 1909, mandag – Kbh. Det kgl. Teater (Jeannettes Bryllup).
29. oktober 1909, fredag – Fredericia Teater (Fredericia Sang- og Musikforening – første store vinterkoncert).

4. november 1909, tirsdag – Kbh. Odd-Fellow-Palæet store sal (Fordel for det kgl. Teaters underordnede personale).
7. november 1909, søndag – Kbh. (Palækoncert).
7. november 1909, søndag – Kbh. Det kgl. Teater (Jeannettes Bryllup).
8. november 1909, mandag – Kbh. (Cæcilie-Foreningens 1. koncert).
20. november 1909, lørdag – Kbh. Det kgl. Teater (Jeannettes Bryllup).
21. november 1909, søndag – Kbh. Det kgl. Teater (Jeannettes Bryllup).
22. november 1909, mandag – Kbh. (Cæcilie-Foreningens 1. koncert).
25. november 1909, torsdag – Kbh. Det kgl. Teater (Jeannettes Bryllup).
29. november 1909, mandag – Kbh. Det kgl. Teater (Jeannettes Bryllup).
10. december 1909, fredag – Kbh. Det kgl. Teater (Jeannettes Bryllup).
16. december 1909, torsdag – Kbh. (Prins Wilhelms Palæ) (Det unge Højres 5-årige Stiftelsesfest).
19. december 1909, søndag – Kbh. Det kgl. Teater (Jeannettes Bryllup).
30. januar 1910, søndag – Kbh. Prins Wilhelms Palæ (Typografernes Sangforening 64de årsfest).
9. februar 1910, onsdag – Kbh. Det kgl. Teater (Hoffmanns Eventyr)[Premiere].
11. februar 1910, fredag – Kbh. Det kgl. Teater (Jeannettes Bryllup).
13. februar 1910, søndag – Kbh. Prins Wihelms Palæ (Mandolin-, Guitar- og Zither-Klubben).
13. februar 1910, søndag – Kbh. Det kgl. Teater (Hoffmanns Eventyr).
13. marts 1910, søndag – Kbh. Det kgl. Teater (Barberen i Sevilla)[Premiere].
21. marts 1910, mandag – Kbh. Det kgl. Teater (Hoffmanns Eventyr).
23. marts 1910, onsdag – Kbh. Det kgl. Teater (Barberen i Sevilla).
27. marts 1910, søndag – Kbh. Vor Frue kirke (Kirkekoncert af det kgl. Theaters Korpersonale).
15. april 1910, fredag – Kbh. Nimbske Lokaler.
16. april 1910, lørdag – Kbh. Odd-Fellow-Palæet store sal (Koncert til fordel for et Enkehjem).
17. april 1910, søndag – Kbh. Rådhhushallen (Skuespillerforeningens 30 års jubilæum).
21. april 1910, torsdag – Næstved, Teatersalen (Næstved Sangforening – 3 ordinære Koncert).
24. april 1910, søndag – Kbh. Festsal (Koncert – Sangkoret i Arbejderforeningen af 1860).
8. juni 1910, onsdag – Kbh. Tivolis Koncertsal.
15. juni 1910, onsdag – Kbh. Tivolis Koncertsal.
1911
1912
1913
(10. juli 1914, fredag – Kommer hjem fra Mannheim).
22. juli 1914, onsdag – Kbh. Tivolis Koncertsal.
24, juli 1914, fredag – Strib, Koncertsal.
1. august 1914, lørdag – Horsens, Vor Frelsers kirke (Kirkekoncert).
2. august 1914, søndag – Aarhus, Aarhus domkirke (Kirkekoncert).
3. august 1914, mandag – Randers, St. Mortens kirke (Kirkekoncert).
4. august 1914, tirsdag – Aalborg, Budolfi kirke (Kirkekoncert) [Aflyst].
6. august 1914, torsdag – Skagen, Skagen kirke (Kirkekoncert).
10. august 1914, mandag – Thisted, Thisted kirke (Kirkekoncert).
16. august 1914. søndag – Roskilde, Trægaarden og Roskilde domkirke (2 koncerter til fordel for de indkaldte soldater).
9. juli 1915, fredag – Kbh. Tivolis Koncertsal.
18. juli 1915, søndag – Kbh. Kapellet på Holmens kirkegård (Marinemaleren Melbyes enke Nanny Melbys begravelse).
21. juli 1915, onsdag – Strib, Koncertsal.
14. juli 1916, fredag – Kbh. Tivolis Koncertsal.
23. juli 1916, søndag – Strib, Koncertsal.
2. august 1916, onsdag – Aarhus, Varnapavillonen (Borgerforeningen).
18. august 1916, fredag – Aarhus, Varnapavillonen (Borgerforeningen).
23. august 1916, onsdag – Kbh. Tivoli.
26. august 1916, lørdag – Kbh. (Rømersgade

22, Festsalen) (Gørtler-Sangforeningen 36-årige Stiftelsesfest).
13. september 1916, onsdag – Kbh. Tivolis Koncertsal.
1. oktober 1916, søndag – Horsens (Håndværker- og Industriforeningen).
3. oktober 1916, tirsdag – Aarhus, Østergade, Forsamlingsbygningen (Borgerforeningen)
7. oktober 1916, lørdag – Kbh. Odd-Fellow-Palæets store sal (Aftenunderholdning ved Idrætsforeningen "Sparta").
12. oktober 1916, torsdag – Kbh. Casino Koncertsal.
1. april 1917, søndag – Fyns Forsamlingshus.
20. april 1917, fredag – Horsens, (Håndværker- og Industriforeningen).
14. april 1918, søndag – Kbh. Odd-Fellow-Palæets store sal (Oda og Jac. Brochorst årlige koncert og bal).
7. maj 1918, tirsdag – Kbh. Odd-Fellow-Palæets store sal (1ste regiments soldaterforenings byggefond).
8. maj 1918, onsdag – Kbh. Håndværkerforeningen (Fæstningsartilleriforeningen afholder aftenunderholdning og bal).
15. maj 1918, onsdag – Kbh. Odd-Fellow-Palæets Riddersal (Børnehjælpsdagen – Te-Surrogat-Koncerterne).
26. maj 1918, søndag – Strib (Strib Koncertsal)[Karen sygemeldt, erstattes af skuespillerinde Fru Gudrun Carlsen Fønss og kgl. Kapelmusikus Johan Fini Henriques (Richard Vilhelm Johan Severin Henriques)].
Efterår 1918 – Danmark (Planlægger tourné gennem landet med kammersanger Emil Holm).